

specialisten in
lakken en lamineren

Milieujaarverslag 2016

verslaglegging milieuprestaties 2014-2016

In opdracht samengesteld door Wonink Quality Management - Ede

Voorwoord directie

Voor u ligt alweer ons vierde milieujaarverslag.

Bron drukwerkveredeling kent een lange historie van aandacht voor het milieu. Onze productie is emissievrij; er komt alleen waterdamp en koellucht vrij. Chemisch afval behoort (bijna) tot het verleden. Vrijwel al ons afval wordt gescheiden aangeboden voor recycling en hergebruik. Door een kleinere CO2 voetafdruk willen wij bijdragen aan het tegengaan van klimaatverandering.

Wij willen open communiceren over onze ambities en prestaties. Het publiceren van een milieujaarverslag past hierbij. Het is een kwestie van verantwoording willen afleggen over onze milieupact en CO2 voetafdruk.

Bron drukwerkveredeling is sinds 2008 ISO 14001 gecertificeerd. Dus ... jaarlijkse toetsing door externe, onafhankelijke auditoren. Ons inziens biedt dit voldoende waarborg voor de objectiviteit en juistheid van de gepubliceerde informatie.

Ik wens u veel leesplezier toe. Voor meer informatie kunt u altijd contact met mij opnemen.

Guus Kil, directeur

T 071 - 535 98 00

E guus.kil@bron-groep.nl

Onze ambities en doelen

- ✓ Reductie CO2 emissie door inkoop groene energie en energiebesparing.
- ✓ Reductie CO2 emissie en fijnstof door efficiënt duurzaam transport.
- ✓ Toepassing materialen geschikt voor recycling.
- ✓ Uitbanning oplosmiddelen.
- ✓ Less paper in the office.

Inhoud

Pagina	Hoofdstuk
3	1
3	1.1
3	1.2
3	1.3
4	2
4	2.1
4	2.2
5	2.3
5	2.4
6	2.5
6	2.6
7	2.7
7	2.8
7	2.9
8	2.10
8	2.11
9	3

Profiel

Organisatie

Certificeringen

Verslaglegging

Duurzaam ondernemen

Resultaten 2016

Energie

Water

Emissies

Gevaarlijk afval

Bedrijfsafval

Vervoer

Kantoorpapier

CO2 emissie

Hinder en milieu-incidenten

Naleving wet-&regelgeving

Vooruitblik 2017 en verder

1 Profiel

1.1. Organisatie

De Bron Groep kent zes vestigingen in Nederland, die elk als specialist toonaangevend zijn op het gebied van lakken, lamineren en foliedruk. De bedrijven zijn ondergebracht in Bron drukwerkveredeling BV en Romeyn Stansen & Foliedruk BV. Laatstgenoemde valt niet onder dit milieujaarverslag.

Bron drukwerkveredeling BV
Nijverheidsweg 8
1422 DP Uithoorn
T. 071 535 98 00
E. info@bron-groep.nl
KvK. 28032757

Bron drukwerkveredeling BV omvat vijf vestigingen:

- * Bron Hengelo, Aquamarijnstraat 95, 7554 NN Hengelo.
- * Bron Soest, Oostergracht 16, 3763 LZ Soest.
- * Bron Specials, Oostergracht 12, 3763 LZ Soest.
- * Bron Valkenburg, Voorschoterweg 49, 2235 SE Valkenburg (ZH).
- * Bron Zaanstad, Soldaatweg 30, 1521 RL Wormerveer.

In 2016 heeft de Bron Groep 57 medewerkers in dienst, waarvan 44 werkzaam zijn binnen Bron drukwerkveredeling BV.

De Bron Groep is lid van de International Print Finishing Group en het Vouwkarton Platform Nederland.

1.2. Certificeringen

Bron drukwerkveredeling BV is sinds september 2008 gecertificeerd voor ISO 9001:2008 en ISO 14001:2004 door Bureau Veritas Certification Nederland BV.

1.3. Verslaglegging

Het jaarverslag geeft onze belangrijkste milieuprestaties weer over 2016. Het betreft alle bedrijfsactiviteiten van Bron drukwerkveredeling BV voor de vestigingen in Valkenburg ZH, Hengelo en Zaanstad. Bron Soest en Bron Specials zijn uitgesloten; complete en betrouwbare informatie ontbreekt. Bedrijfsactiviteiten die in onze opdracht door andere bedrijven worden uitgevoerd, vallen hierbuiten. Dit geldt ondermeer voor goederenvervoer. Beoogd wordt om jaarlijks een milieujaarverslag uit te brengen.

2. Duurzaam ondernemen

2.1. Prestaties 2016

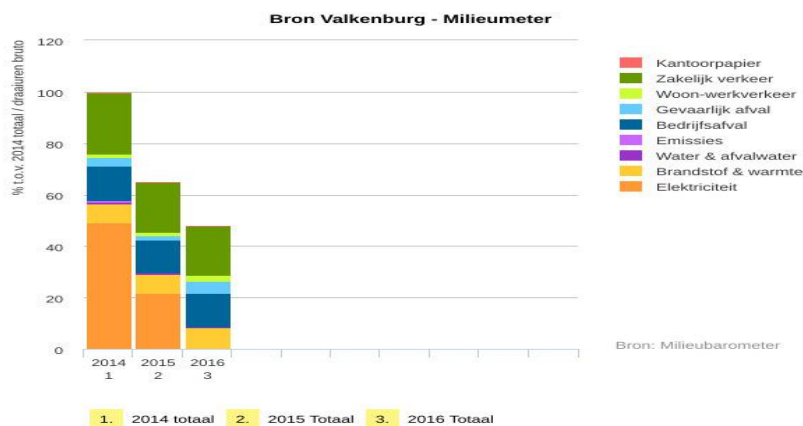
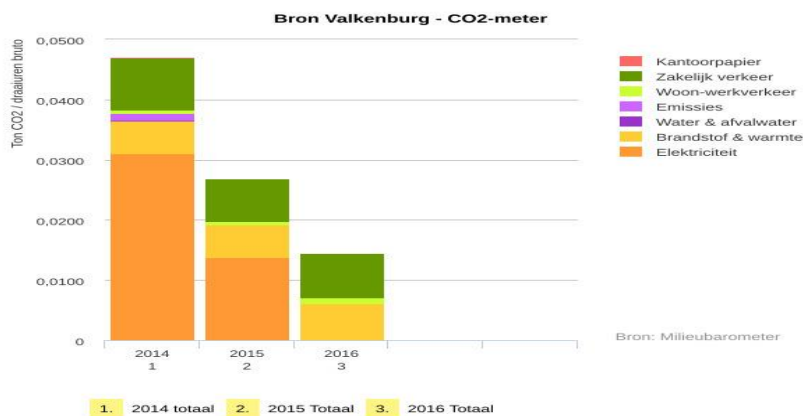
Onze CO2 emissie in 2016 is 275 ton, ruim 46% minder dan in 2015. Het resultaat van onderstaande inspanningen:

- ✓ Verduurzaming groene stroom. Sinds 1 juli 2015 inkoop groene stroom van Nederlandse windenergie, voorheen van bestaande Noorse waterkrachtcentrales.
- ✓ Nieuwe HR verwarmingsketels in Zaanstad en Hengelo geplaatst in 4^e kwartaal 2015.
- ✓ Toepassing energiezuinige LED verlichting in Hengelo, Valkenburg en Zaanstad; besparend effect niet direct zichtbaar in de cijfers.
- ✓ Uitschakeling CV-verwarmingsinstallatie in de zomerperiode in alle vestigingen; besparend effect niet direct zichtbaar in de cijfers.
- ✓ Geen emissies ozonlaag afbrekende stoffen afkomstig van koelinstallaties.

Gebruiker Milieubarometer voor het inzichtelijk maken van onze CO2 emissie.

Wij conformeren ons aan de emissiefactoren, vastgesteld door SKAO, Stichting Stimular en Connektprogramma Lean and Green.

2.2. Energie

Inzet duurzame energiebronnen past bij duurzaam ondernemen. Vanuit deze optiek kopen wij sinds 1 januari 2012 groene stroom in voor alle vestigingen. In eerste instantie afkomstig van Noorse waterkrachtcentrales, maar sinds 1 juli 2015 groene stroom afkomstig van Nederlandse windenergie. Tevens vanaf 1 januari 2017 inkoop van groen gas middels compensatie. Hiermee willen wij bijdragen aan uitbreiding van duurzaam opgewekte energie.

verbruik elektriciteit (kWh) per bruto draaiuur	2016	2015	2014
Bron Valkenburg	62.7	65.2	66.4
Bron Elst	-	-	37.1
Bron Hengelo	52.6	46.3	58.5
Bron Zaanstad	48.5	43.1	48.0
Bron totaal	57.6	55.8	59.1

verbruik aardgas (m ³) voor verwarming per m ³ gebouwinhoud met graaddagencorrectie	2016	2015	2014
Bron Valkenburg	4.17	3.89	3.86
Bron Elst	-	-	0.94
Bron Hengelo	1.14	0.89	1.37
Bron Zaanstad	2.63	2.67	2.99
Bron totaal	2.96	2.81	3.03

2.3. Water

verbruik water (m ³) per medewerker (fte)	2016	2015	2014
Bron Valkenburg	20.4	17.8	25.1
Bron Elst	-	-	13.3
Bron Hengelo	11	5.0	5.0
Bron Zaanstad	10.2	13.5	12.2
Bron totaal	17.4	15.2	19.8

In 2016 geen concrete waterbesparende maatregelen genomen.

2.4. Emissies

verbruik oplosmiddelhoudende reinigingsmiddelen (liter)	2016	2015	2014
K3 middel vlampunt ≥ 55 °C (VBF klasse AIII)	70	60	230
K2 middel met vlampunt 21 - 55 °C (VBF klasse AII)	235	225	225
inkooptaandeel K2 middel	77%	79%	49%

Wij werken al langere tijd aan een gefaseerde uitbanning van vluchtige oplosmiddelhoudende reinigingsmiddelen met vlampunt ≤ 55 °C. Sinds 2009 geen gebruik meer van isopropylalcohol (IPA) als ontvettingsmiddel. Sinds 2011 inkoop van minder vluchtige alternatieven zijnde reinigingsmiddelen vlampunt ≥ 55 °C (VBF klasse AIII) en ontvettingsmiddel vlampunt ≥ 21 °C (VBF klasse AII). Het nareinigen van zeeframen met een ontvettingsmiddel is nodig; bij gebruik van alleen K3 reinigingsmiddelen blijft een waas achter op de drukvellen. Alleen wordt het ontvettingsmiddel nu nog te veel gebruikt voor directe reiniging van zeeframen. In 2017 keuze voor alternatieve reinigingsmiddelen met gelijk of hoger vlampunt, die tevens gegarandeerd geschikt zijn voor voedselveilige producties (ISEGA certificaat). Doelstelling inkoopandeel K2 middel $\leq 50\%$ gecontinueerd voor 2017; op langere-termijn willen wij het gebruik van K2 middelen terug dringen naar maximaal 10%.

Binnen Bron Valkenburg en Bron Zaanstad gebruik van gefluoreerde broeikasgassen en ozonlaag afbrekende stoffen - HFK koudemiddel R407C - in koelinstallaties gekoppeld aan UV lakmachines. Verder airco units in bedrijf; enkele units bevatten HCFK koudemiddel R22. Vanuit Verordening f-gassen worden deze units uitgefaseerd. In 2016 geen emissies door lekkages van gefluoreerde broeikasgassen en ozonlaag afbrekende stoffen.

2.5. Gevaarlijk afval

gevaarlijk afval (kg)	2016	2015	2014
verf- en lakafval	598	831	816
lijmafval / vervuild spoelwater (spoelmeubel zeeframen)	1381	853	1.203
afgewerkte smeerolie / afvalolie halogeenarm	107	425	194
vervuilde emballage	30	42	0
vuilgewicht in uitwasbare poetsdoeken	209	327	349
KGA / spuitbussen	35	46	48
gasontladingslampen	56	85	84
ongesorteerd gevaarlijk afval	104	0	143
kg gevaarlijk afval per bruto draaiuur	0.133	0.136	0.155

Gevaarlijk afval wordt aangeboden aan Van Gansewinkel Nederland, VIHB registratienr. 500800 geldig tot 05-08-2019. In 2016 geen concrete reductiemaatregelen genomen.

2.6. Bedrijfsafval

bedrijfsafval (kg)	2016	2015	2014
papier en karton	107.330	122.858	102.772
kunststof folie (rek- en wikkelfolie)	9.133	10.316	6.553
kunststof overig (laminaatfolie en kunststof emballage ≥ 10 liter)	140	111	39
hout A	5.855	5.000	2.880
metalen ferro	1.064	1.429	1.557
brandbaar restafval	32.288	28.198	31.884
kg bedrijfsafval per bruto draaiuur	8.20	8.75	7.94
% afvalscheiding t.b.v. recycling	79.5	83.5	78.4

Wij besteden veel aandacht aan de gescheiden inzameling van bedrijfsafval voor recycling en hergebruik; dit wordt aangeboden aan Roele de Vries, VIHB registratienummer 512729 geldig tot 06-05-2019. Lege IBC's en kunststof emballage wordt aangeboden voor reiniging en hergebruik. Brandbaar restafval wordt aangeboden aan Van Gansewinkel Nederland. In 2016 geen concrete reductiemaatregelen genomen.

2.7. Vervoer

CO2 emissie eigen wagenpark (ton)	2016	2015	2014
Bron Valkenburg	78.1	72.7	88.1
Bron Elst	-	-	5.8
Bron Hengelo	33.5	35.6	40.6
Bron Zaanstad	26.9	26.4	25.2
Bron totaal	138.5	134.7	159.7

Wij leveren in principe direct aan onze klanten, tenzij de partij door de klant of in diens opdracht wordt opgehaald. Levering vindt plaats middels inzet van eigen vervoer of goederenvervoer door derden. Eigen transportbussen rijden op diesel, maar zijn bij aanschaf na 2010 voorzien van een roetfilter. Onze leasewagens voor zakelijk verkeer hebben energielabel A of B.

Onze focus op food verpakkingen resulteert in grote(re) partijen die middels directe zendingen door derden worden afgeleverd; de laadruimte van eigen transportbussen is niet toereikend en combinatievervoer is niet toegestaan. Het aandeel goederenvervoer door derden zal naar verwachting de komende jaren toenemen. Met ingang van 2018 willen wij deze CO2 emissie ook publiceren.

2.8. Kantoorpapier

verbruik kantoorpapier (kg)	2016	2015	2014
kantoorpapier A4 formaat	1.013	843	763

Met de toepassing van Exact Globe hebben wij in 2013-2014 grote stappen kunnen zetten omtrent 'less paper in the office' w.o. digitale facturering. Met als resultaat ruim 33% minder kantoorpapier verbruikt in 2014 ten opzichte van 2012. In 2016 hebben wij helaas niet iedereen voor deze werkwijze kunnen enthousiasmeren, hetgeen tot meer papierverbruik heeft geleid. Maar in 2017 verwachten wij weer een daling.

2.9. CO2 emissie

CO2 emissie (ton)	2016	2015	2014
Bron Valkenburg	168.0	322.0	534.0
Bron Elst	-	-	34.3
Bron Hengelo	44.4	86.4	128.0
Bron Zaanstad	62.9	108.0	167.0
Bron totaal	275.3	516.4	863.3

Gebaseerd op de Greendeal CO2-emissiefactoren is er geen CO2 voordeel toegekend aan groene stroom afkomstig van bestaande buitenlandse waterkrachtcentrales. Groene stroom opgewekt middels Nederlandse windenergie krijgt wel de lage CO2 emissiefactor; deze positieve impact is merkbaar vanaf 1 juli 2015. Op dit moment doen wij niet aan compensatie van CO2 emissie; wij zien hiervoor nog geen aantrekkelijke mogelijkheden in Nederland of directe buurlanden.

2.10. Hinder en milieu-incidenten

In 2016 heeft zich 1 incident voorgedaan betreffende olie lekkage van de elektrische heftruck. Situatie is adequaat afgehandeld; geen risico op bodem-, grondwater- en/of oppervlaktewaterverontreiniging. Er zijn geen emissies van geïoniseerde broeikasgassen en ozonlaag afbrekende stoffen geweest. Wij hebben geen klachten ontvangen van omwonenden betreffende hinder.

2.11. Naleving wet-&regelgeving

Voldoen aan wettelijke eisen en voorschriften aangaande milieu is voor ons vanzelfsprekend. Voor ons is het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer - Barim - van kracht. Alle vestigingen hebben als type B inrichting een meldingsplicht. In 2016 is voor Bron Specials een melding ingediend voor verandering van inrichting; deze voldoet aan de vereisten. Tevens is voor Bron Zaanstad een bouwvergunning met melding voor verandering van inrichting ingediend; bouwvergunning is verleend, maar wordt vooralsnog niet geëffectueerd. In 2016 geen controles door de Omgevingsdienst; er spelen geen issues met het bevoegd gezag.

3. Vooruitblik 2017 en verder

2017-2018 staat in het teken van grote veranderingen. Naast traditioneel veredelaar is Bron drukwerkveredeling BV steeds meer een partner geworden voor de verpakkingsindustrie. Onze vestigingen in Hengelo, Soest en Zaanstad zijn geschikt gemaakt voor de strenge eisen die gesteld worden aan voedselveilige productie. Het pand van Bron Valkenburg gebouwd in 1971, is hiervoor niet geschikt; aanpassing vereist ingrijpende investeringen. Derhalve is sluiting van deze vestiging gepland medio 2018; de activiteiten worden verplaatst naar Soest, Uithoorn en Zaanstad. Bron Uithoorn uitgebreid met ruim 600 m² voor productie en technische dienst wordt de nieuwe hoofdvestiging. Later in 2018 willen wij overschakelen naar tweeploegendienst.

Deze transitie biedt grote mogelijkheden voor het verminderen van onze ecologische voetafdruk, vooral op het gebied van energiebesparing.

- ✓ Meer effectieve benutting van machines en productieruimte draagt positief bij aan lager elektraverbruik per bruto draaiuur.
- ✓ Minder ruimte - 2.500 m² minder in Valkenburg t.o.v. 600 m² meer in Uithoorn - in combinatie met meer machines, dus meer vrijkomende warmte per m² draagt positief bij aan lager aardgasverbruik.
- ✓ Mogelijkheid voor plaatsen zonnepanelen bij Bron Soest en Bron Uithoorn; haalbaarheid met gebruikmaking van subsidieregeling wordt verkend.
- ✓ Vervangingsinvestering in energiezuinigere lamineermachines met hogere bandsnelheid betekent minder machines en meer output.

LED UV droging voor machines is op dit moment nog steeds niet in beeld; de LED-capaciteit moet eerst sterk vergroot worden. Ontwikkelingen hierin worden actief gevolgd; het besparingspotentieel is namelijk groot, ecologisch en economisch.

Wij continueren ons vervangingsbeleid voor bedrijfswagens, gericht op minder CO₂ emissie en fijnstof. Tevens oriënteren wij ons op outsourcing van goederenvervoer. De wijze waarop de vervoerder invulling geeft aan duurzaam, maar ook voedselveilig transport is een belangrijk keuzecriterium.

Vrijkomende afvalstromen worden optimaal gescheiden in gevaarlijk afval, bedrijfsafval geschikt voor recycling of hergebruik en brandbaar restafval. In 2009 hebben wij samenwerking gezocht met het FNOI om te onderzoeken of tweezijdig gelamineerd drukwerk recyclebaar is. Mede door het grote aanbod aan oud papier - dus een lage oud-papierprijs - maakt dat dit onderzoek weinig tot geen prioriteit heeft. Wij blijven ontwikkelingen hierin volgen en zullen dit opnieuw onder de aandacht brengen als de tijd rijp is.